

MAIGORZATA SOLSKA

Wyróżniki w środowisku mieszkaniowym

Distinguishing features of housing environment

„Paw powstał gwoli swego ogona, ze względu na jego piękno“

– tak Chryzyp, grecki filozof, stoik, ok.3 wieku p.n.e.[1] określił – pawia i ludzkie ego; w naturze ludzkiej tkwi bowiem potrzeba akcentowania swojej niezależności i osobniczej odmienności, chociaż – na ogół Człowiek jest istotą stadną.

„A peacock was born for its tail, on account of its beauty“

– in these words, Chrysip, a Greek philosopher, a Stoic, c. 3rd century BC [1] described – a peacock and a human ego; in human nature, there is a need to emphasize one's independence and ontogenetic distinctness, even though – generally – Man is a social being.

Z punktu widzenia architektury, wiek XX-ty charakteryzują zasadniczo dwie sprawy:

– kontynuacja różnorodnych kierunków myślenia i poszukiwań rozwiązań funkcjonalnych i formalnych w zakresie obiektów i zespołów osadniczych mających sprostać zapotrzebowaniu na tzw. zasoby, czyli substancję mieszkaniową dla rozwijającej się populacji ludzkiej oraz – równolegle, potrzeba znalezienia złotego środka pomiędzy niezwykłym w historii ziemskiej cywilizacji rozwojem techniki i technologii – a zachowaniem równowagi

▼ Budynek mieszkalny w formie okrągłej wieży w otoczeniu typowych graniastych brył osiedla; Breda, Holandia; Residential building in the form of a round tower surrounded with typical angular blocks of the estate; Breda, Holland;

From the point of view of architecture, the 20th century was characterized by two things:

– continuation of various directions of thinking and searching for some functional and formal solutions for settlement objects and complexes which were to satisfy the demand for so-called resources, i.e. housing substance for the developing human population and – simultaneously, a need to find the golden mean between extraordinary development of technology and the state of equilibrium in nature; man functions in its ecosystem and, as the most developed living Being, is responsible for it.

▼ Wyróżniająca się prostotą i elegancją bryła, tu: elewacja budynku na osiedlu uniwersyteckim w Madrycie, Hiszpania. Simple and elegant block, here: the elevation of a building in a university estate in Madrid, Spain.

w przyrodzie, w której człowiek funkcjonuje, a jako najwyższa w stopniu rozwoju Istota żywa, – jest za nią odpowiedzialny.

Zdobycze techniczne i technologiczne, fascynacja neo-modernistycznym stylem, wyrazistym, wyrafinowanym, jasnym i czystym, wręcz sterylnym w swojej formalnej prostocie, przy równoczesnej rewolucji w dziedzinie rozwoju masowej informacji, doprowadziły do upowszechnienia tendencji unifikacyjnych i uniformizacyjnych w kształtowaniu przestrzeni egzystencjalnej i architektonicznej.[2] Świat skurczył się do rozmiarów *globalnej wioski* [3], a zamieszkująca je masowa społeczność z masową kulturą poddała się wszechobecnemu *uniwersalizmowi*. Pod praktycznie wszystkimi szerokościami geograficznymi masowo powstały: osady, osiedla, miasta, aglomeracje; „wielka płyta”, „wielki blok”; *otwarte getta* wieloklatkowych, wielokondygnacyjnych blokowisk – slumsy kultury społecznej i architektoniczne drugiej połowy XX-go wieku, gdzie można zachować anonimowość, ale i pogubić się intelektualnie i emocjonalnie. Uniwersalizm nie ominął także zespołów osadniczych gęstej, niskiej zabudowy jednorodzinnej, od czasów starożytnych kultur „stającej” przed problemem: organicznie, czy geometrycznie?, nowoczesnie uniwersalnie – czy nowoczesnie technologicznie i formalnie, ale z wyraźnymi akcentami i nawiązaniami do stylistyki narodowej i regionalnej.

◀ ▶ WYRÓŻNIKI PRZESTRZENI – FORM, BRYŁ I STRUKTUR. DISTINGUISHING FEATURES OF SPACES – FORMS, FIGURES AND STRUCTURES.

▼ Budynek mieszkalny „Ginger & Fred” (proj. F.O. Gehry) w centrum Pragi, Czechy. Residential building “Ginger & Fred” (des. F.O. Gehry) in the centre of Prague, Czech Republic.

▼▼ „Krzywy dom”, 11-kondygnacyjny budynek mieszkalny w Leyda, Holandia. “Crooked House”, 11-storey residential building in Leyda, Holland.

Technical and technological achievements, fascination in the expressive, sophisticated, clear, even sterile and formally simple neomodernist style, revolution in the development of mass information have led to common unifying and uniformizing tendencies in shaping the existential and architectural space [2]. The world has shrunk to the dimensions of a global village [3], and its mass community with its mass culture has given in to the ubiquitous universalism. In almost every latitude, there are masses of settlements, estates, towns, cities, agglomerations; “large concrete slab”, “large concrete block”; open ghettos of multistaircase, multistorey bleak block of flats - slums of social culture and architecture of the second half of the 20th century where one can stay anonymous but get lost intellectually and emotionally. Universalism has not saved settlement complexes of dense, low single-family development, either. Since antique times, the culture has “faced” the problem: organic or geometrical?, universally modern or technologically and formally modern but with strong accents and references to national and regional stylistics.

▲▲ Florystyczne inspiracje współczesnych elementów przestrzennych małej architektury: „stalowy las” na dziedzińcu budynku i fontanna „łopiany” w otwartym pasażu – centrum Hannoveru, Niemcy. Florist inspiration of contemporary spatial elements of small architecture: a “steel forest” in the yard of a building and fountain “burdocks” in an open passage – the centre of Hanover, Germany.

Moda na styl neo – modernistyczny ustąpiła w latach 80-tych XX wieku postmodernizmowi – stylowi lub jego – lokalnej *parafrazie* – zwanemu niekiedy „neoklasycznym modernizmem”, swoistym eklektyzmem końca XX-go wieku. *Sinusoida intelektualna* poszukiwań i rozwoju myśli architektonicznej przełomu XX i XXI-go wieku sprzyja *osobniczej afirmacji* przeciętnego mieszkańca Ziemi, bo w pojęciu stylu – w historii cywilizacyjnej i kulturowej ludzkości, powiedziano już właściwie wszystko; dziś – nerwowo poszukuje się oryginalności wypowiedzi, jej semiotyki, poprzez ideowe formuły i architektoniczną formę – niezadko, niezależnie i obojętnie wobec kulturowych wartości miejsca. Oryginalne, często piękne formy i struktury architektury mieszkaniowej lub użytkowej mogą bowiem zaistnieć wszędzie, bo *jedyne granicami są dziś: świadomość i kultura tandemu: projektant / twórca – inwestor / mecenas dzieła oraz możliwości ekonomiczne*. A czy owa architektura jest logiczna i prawdziwa? – to już temat dla całkiem innych rozważań.

The intellectual sinusoid of search and the development of an architectural thought on the turn of the 20th century is conducive to the ontogenetic affirmation of an average citizen of Earth as in the notion of style - in the civilizational and cultural history of humankind, practically everything has already been said; today - there is a nervous search for an original expression, its semiotics, through ideal formulas and an architectural form - often indifferent and independent of the cultural values of a place. Original, often very beautiful forms and structures of housing or utilitarian architecture can exist everywhere because nowadays the only limits are: consciousness and the culture of a tandem: designer / creator - investor / patron of a work and economic possibilities.

▲ ▼ **WYRÓŻNIKI WNETRZ – POSZUKIWANIE ORYGINALNOŚCI FORM , ELEMENTÓW MAJEJ ARCHITEKTURY. DISTINGUISHING FEATURES OF INTERIORS – A SEARCH FOR THE UNIQUENESS OF FORMS, ELEMENTS OF SMALL ARCHITECTURE.**

▼▼ Poszukiwanie form zindywidualizowanego wyrazu przestrzeni publicznej i modernizowanego wielorodzinnego budynku mieszkalnego – Magdeburg, Niemcy. A search for forms of individualized expression of a public space and a modernized multifamily residential building – Magdeburg, Germany.

▲▲ Bogactwo form w budynku mieszkalnym z początku wieku XX-go w Elku, Polska. Diverse forms in a residential building from the early 20th century in Elk, Poland.

„Im bardziej okropny jest ten świat, tym bardziej abstrakcyjna jest sztuka, podczas gdy świat szczęśliwy rodzi sztukę związaną z ziemią”, – Paul Klee [1]
Globalizacja – zjawisko właściwie dotyczące ekonomiki, które opanowało różne sfery życia – dziś daje szansę poznania (technologii i nurtów poszukiwań), ale zabiera tożsamość świadomości miejsca. A co z tzw. przeciętnym obywatelem globu, – który stał się anonimowym „trybikiem” w cybernetycznej maszynie hiperprzestrzeni, opanowanej przez high-tech technologie? On zawsze będzie poszukiwać w *elektronicznych granicach globalnej wioski*, niezależnie – czy jest to osada, miasto, czy mega-metropolia – własnego bezpiecznego, zdrowego, indywidualnego miejsca do życia i intelektualnej kreacji, – do afirmacji swojego ego? W zależności od stopnia świadomości, rozwoju intelektualnego, poczucia estetyki i możliwości wpływania na miejsce środowiska mieszkaniowego, w którym przyszło mu żyć, – stosuje różnorodne formy *wyróżników estetyczno-formalnych*:

Is such architecture logical and true? - it is a topic for completely different considerations.
“The more terrible this world, the more abstract art, while a happy world gives birth to art tied to earth” - Paul Klee [1]
Globalization - a phenomenon relating rather to economics which entered different fields of life; today; it gives a chance to acquaint oneself (with technology and trends of searches) but takes the consciousness of a place away. What about the so-called average citizen of the globe who has become an anonymous “gearwheel” in the cybernetic machine of hyper-space controlled by high technology?

▲ ▼ **WYRÓŻNIKI KLIMATU KULTUROWEGO MIEJSC. DISTINGUISHING FEATURES OF THE CULTURAL CLIMATE OF PLACES.**

▼ Budynek mieszkalny w Magdeburgu, Niemcy; postmodernistyczny akcent wejścia. Residential building in Magdeburg, Germany; postmodernist accent of the entrance.

▼ Willa z początku XX wieku na tle wieżowca; Bronowice – Kraków, Polska. Villa from the early 20th century on the background of a highrises; Bronowice – Cracow, Poland.

▲ ▲ Elewacje budynków mieszkalnych w pierzei jednej z głównych ulic wylotowych strefy przedmieścia Drezna, Niemcy. Elevations of residential buildings in one of the main streets in the suburban zone of Dresden, Germany.

▲ Amsterdam, Holandia, plac targowy – na murze „klasyczne” graffiti. Amsterdam, Holland, market – “classic” graffiti on a wall.

▲ Graffiti w Lublinie, Polska, w miasteczku uniwersyteckim. Graffiti in Lublin, Poland, in a university town.

w przestrzeni społecznej, we wnętrzach zespołów mieszkaniowych, na płaszczyznach elewacji i w małej architekturze. Wyróżniki mają sprzyjać wyrazistości estetycznej (kompozycyjnej, bądź formalnej) miejsca – wydobyć w przestrzeni *klimat miejsca swojego bytu*. Niekiedy rozwiązania są interesujące, zabawne, kontrowersyjne lub całkiem w złym guście. Mają sprzyjać kształtowaniu tożsamości przestrzeni, wzbogacić ją plastycznie, poruszyć nutkę sentymentalizmu.

◀ ▶ **WYRÓŻNIKI WYRAZU PLASTYCZNEGO FORM I STRUKTUR. DISTINGUISHING FEATURES OF THE PLASTIC EXPRESSION OF FORMS AND STRUCTURES.**

Will he always be seeking – within the electronic borderlines of the global village, no matter if it is a settlement, a town, a city or a megametropolis - his own safe, healthy, individual place for living and intellectual creation, for the affirmation of his ego? Depending on the degree of consciousness, intellectual development, sense of aesthetics and influence on housing environment, he uses various forms of aesthetic and formal distinguishing features: in social space, in the interiors of residential complexes, on the planes of elevations and in small architecture. Those features are to promote aesthetic (compositional or formal) expressiveness of a place, find the climate of a place of one's existence in space. Solutions are sometimes interesting, amusing, controversial or completely tasteless. They are meant to be conducive to the shaping of the identity of space, enrich it artistically, touch a note of sentimentalism.

▼ Almere, Holandia – elewacja kilku kamienic mieszkalnych w centrum miasta wyróżniająca się charakterystycznymi malowidłami, często nawiązującymi do historii zawodowej działalności rodzin je zamieszkujących. Almere, Holland – elevation of several residential tenements in the city centre with characteristic paintings which often refer to the residents' professional history.

▼ Rzeźba Rogers'a na De Fance w Paryżu budzi różne emocje. Rogers' controversial sculpture in De Fance in Paris.

Poszukiwanie leży w naturze ludzkiej i w istocie sztuki; należy jednak pamiętać, że obraz, rzeźbę lub inną formę sztuki można zawsze przenieść w inne miejsca, zlicytować, złożyć w przepastne archiwa i magazyny muzeów – **a architektura pozostaje w kontekście miejsca swojego przeznaczenia** – winna być więc paradygmatem ludzi i epoki, która ją stworzyła, dla następnych pokoleń. „Sztuka: druga natura, także tajemnicza, ale zrozumiała, gdyż jej źródłem jest rozum”, – J.W. Goethe [1]

Literatura:
 1. A. Łaski, *O sztuce; aforyzmy i sentencje*; Arkady, W-wa 1995
 2. C. Norberg – Schulz, *Bycie, przestrzeń, architektura*, Wyd.Biblioteka MURATORA, W-wa 2000
 3. R. Stewart, *Idee, które ukształtowały świat; Filozofia, Polityka, Nauka, Sztuka*; Wyd. DIOGENES, W-wa 1998

▼ „Butelki” – detal identyfikujący profesję właścicielki domu, Norymberga, Niemcy. “Glasses” – a detail identifying the house owner's profession, Nuremberg, Germany.

Searching lies in human nature and in the essence of art; however, we must remember that a painting, a sculpture or some other forms of art can always be moved to different places, auctioned, hidden in spacious archives and storerooms in museums while architecture remains in the context of its intended use, so it should be a paradigm of the people and the epoch which created it, for the next generations. “Art: a second nature, also mysterious but more comprehensible since its source is a mind”, J. W. Goethe [1]

Literature:
 1. A. Łaski, *On Art; Aphorisms and Sentences*; ARKADY, Warsaw 1995
 2. C. Norberg, *Being, Space, Architecture*, Ed. MURATOR Library, Warsaw 2000
 3. R. Stewart, *Ideas That Shaped the World; Philosophy, Politics, Science, Art*, Ed. DIOGENES, Warsaw 1998,

▼ Zespół garaży naziemnych w strefie centralnej Hannoveru, Niemcy. A complex of overground garages in the central zone of Hanover, Germany.

